

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ ПРОБЛЕМИ СУБ'ЄКТА ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ЗДОРОВ'Я ОСОБИ ЗА КК УКРАЇНИ

І.О. Харь

кандидат юридичних наук,

заступник завідувача

кафедри кримінального права та процесу

ВНЗ «Національна академія управління»

Постановка проблеми. З'ясування суб'єкта складів злочинів проти здоров'я особи зумовлює подальший процес їх дослідження і покликаний переосмисленням кримінально-правової доктрини.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми суб'єкта складів злочинів проти здоров'я особи приділяли увагу такі вчені, як: В.В. Сташис, Ю.В. Александров, А.В. Агафонов та інші. Проте системного дослідження в цьому аспекті немає.

Мета дослідження полягає в розробці теоретичних та прикладних питань суб'єкта складів злочинів проти здоров'я особи за КК України.

Основні результати дослідження. Проблема суб'єкта злочинів, передбачених ст.ст. 121-145 КК України, має певну теоретичну розробку в кримінально-правовій науці [1, с. 50-76; 2, с. 131-141 та ін.]. Суб'єктом злочину кримінальне право визнає фізичну осудну особу (людину), яка досягла до моменту вчинення злочину певного віку, що виновно вчинила суспільно небезпечне діяння, заборонене кримінальним законом, і здатна понести за нього кримінальну відповідальність [3, с. 348]. Тут необхідно зазначити, що вперше в КК України 2001 р. у ч. 1 ст. 18 дається законодавче визначення суб'єкта злочину: «Суб'єктом злочину є фізична осудна особа, яка вчинила злочин у віці, з якого, відповідно до цього Кодексу, може настати кримінальна відповідальність» [4], а також сформульоване визначення спеціального суб'єкта – ч. 2 ст. 18 КК України: «Спеціальним суб'єктом злочину є фізична осудна особа, що вчинила злочин у віці, з якого може наставати кримінальна відповідальність за злочин, суб'єктом якого може бути лише певна особа» [4]. Відсутність будь-якої з ознак загального, а для спеціального – ознак спеціального суб'єкта злочину виключає склад конкретного злочинного діяння й застосування до особи покарання. Ці вимоги стосуються і злочинів, передбачених ст. 121-145 України. Така значимість суб'єкта складів злочинів проти здоров'я особи потребує значної уваги до його дослідження, і, зокрема, до класифікації суб'єктів.

Аналіз юридичної, філософської, медичної і психологічної літератури окреслив основні теоретичні й методологічні проблеми вчення про суб'єкт злочину в науці кримінального права. Враховуючи те, що ми окреслили і дослідили загальнотеоретичні і методологічні підходи до суб'єкта злочину в №6 журналу «Юридична наука», то обмежимося пропозицією до читачів звернутися з цього приводу до зазначеного журналу.

Важливою стороною суб'єкта злочинів, передбачених ст.ст. 121-145 КК України є вивчення такого складного питання в науці кримінального права і кримінології, як співвідношення понять «суб'єкт злочину» і «особистість злочинця», які іноді ототожнюються.

Методологічною основою дослідження цієї проблеми є як поглиблене вивчення самого злочинного діяння на різних етапах розвитку нашої держави, так і вдосконалення кримінального законодавства з метою більш ефективної боротьби зі злочинністю, у тому числі із злочинністю проти особи. Поняття «суб'єкт злочину» і «особистість злочинця» хоча й близькі, але не збігаються. Крім того, вони мають різний обсяг, а саме – поняття «суб'єкт злочину» вужче, ніж поняття «особистість злочинця» [5, с. 23]. Поняття «суб'єкт злочину» ґрунтується на конкретних положеннях, сформульованих у кримінальному законі, і виходить із методологічних передумов філософських і кримінально-правових теорій [5, с. 23]. «Суб'єкт злочину» – це термін кримінально-правовий, який скоріше визначає юридичну характеристику особи, що вчинила злочин, і відрізняється від кримінологічного поняття «особистість злочинця» [5, с. 23]. Натомість «особистість злочинця» як більш об'ємне поняття, розкривається через соціальну суть особи, а також через складний комплекс ознак, властивостей, зв'язків, відносин, моральний і духовний світ, що характеризують її, взятих у взаємодії з індивідуальними особливостями і життєвими фактами, що лежать в основі злочинної поведінки [5, с. 23].

Крім того, стосовно суб'єкта злочину також існує проблема його класифікації. Адже, як відомо, в юридичній літературі існують різні погляди на класифікацію суб'єктів злочину. Деякі автори стверджують, що ними можуть бути як приватні, так і службові особи [6, с. 131-141]. Інші вважають, що суб'єктами злочинів можуть бути будь-які особи [7, с. 9;]. Існує думка, що суб'єктом злочину можуть бути як громадяни, так і службові особи [8, с. 42]. У теорії кримінального права суб'єкти злочинів також класифікуються на загальний і спеціальний [9, с. 120].

Така суперечлива класифікація суб'єктів злочину, їх тлумачення в науці кримінального права та судовій практиці не може надати допомоги судам та правоохоронним органам у справі боротьби зі злочинними проявами. Положення, що склалося, зумовлює необхідність більш поглибленого дослідження суб'єкта злочину і, зокрема, суб'єкта злочинів проти здоров'я особи. З цієї метою, перш за все, звернемося до термінології, що використовується авторами для позначення суб'єкта конкретного діяння.

Так, В.Я. Тацій при визначенні суб'єкта злочину використовує термін «приватна особа». Автор статті підтримує позицію В.К. Матвійчука, що поняття «приватна особа» не зовсім точно відображає той зміст, який названий автор йому намагається надати [10, с. 70]. Перш ніж зробити спробу пояснити свою точку зору про це поняття, слід відзначити, що в кримінальному праві зміст терміна «приватна особа» до цього часу не був розроблений. Ним автори існуючих підручників з кримінального права, курсів кримінального права, монографічної літератури, навчальних посібників і статей називають суб'єктів складів злочинів, що стосуються здоров'я особи, передбачених Особливою частиною Кримінального кодексу України та кримінальних кодексів близького зарубіжжя. При цьому не дають пояснення, на відміну від поняття «службова особа», якими ж ознаками повинна володіти приватна особа. Разом з тим розробка ознак приватної особи має не тільки теоретичне, але й істотне практичне значення, на чому акцентував увагу В.К. Матвійчук [10, с. 70], що ми й спробуємо аргументувати при визначенні суб'єкта злочинів проти здоров'я особи. Щоб отримати з цього питання

більш або менш вичерпну відповідь, важливо дійсно дати тлумачення терміна «приватна особа», з'ясувати, який зміст в нього вкладається, і що власне під ним треба розуміти, як його треба аргументувати. Згідно зі «Словарем русского языка» С. Ожегова, слово «частый, -ое» означає «являющийся отдельной частью чего-либо, не общий, не типичный. Личный, не общественный, не государственный» [11, с. 717]. Близьке за значенням, хоча й вужче тлумачення терміна «приватний» пропонує «Толковый словарь русского языка» В. Даля: «относящийся к части, общему, исключение» [12, с. 583]. Дещо схоже розуміння дається терміну «приватний» у Великому тлумачному словнику сучасної української мови: «Який належить окремій особі (особам); не державний, не суспільний. Який стосується окремої особи (осіб) особистий // перев., у сполуч. зі сл. життя. Не пов'язаний зі службовою або суспільною діяльністю, який не має офіційного значення ... виконується поза державною службовою ... який не перебував на державній службі ... Приватним способом: а) неофіційно; б) для окремої особи або поза державною службою ...» [13, с.926].

З існуючих тлумачень терміна «приватна», що є в словниках, звичайно, ще не можна визначити ознаки приватної особи. Нам видається, що для цієї мети ще додатково необхідно скористатись тими положеннями, що є в чинному кримінальному законодавстві (ст. 364 КК України), як це робить В.К. Матвійчук у своїх працях, а саме: ознаками службової особи, а також ознаками неслужбової особи, що даються в юридичній літературі. Порівнюючи вказані ознаки й правові наслідки, що є на практиці, які налужать як до службової особи, так і до неслужбової, використовуючи для пояснення тлумачення терміна «приватна», що дається у словниках, спробуємо визначити ознаки суб'єкта приватної особи як суб'єкта злочинів, передбачених ст.ст. 121-145 КК України.

Найбільш прийнятими, на наш погляд, є визначення й обґрунтування ознак суб'єкта злочину через діяльність і функції суб'єкта [10, с. 70-71], тобто функціональну діяльність такої особи. Зазначена позиція В.К. Матвійчука потребує лише певного уточнення, яке повинно мати таке наповнення: «крім діяльності і функцій суб'єкта (функціональної діяльності такої особи) ще необхідно в зазначеній динаміці врахування і відповідного статусу суб'єкта». Що ж стосується службових осіб, які дають вказівку на вчинення злочину або які його вчиняють особисто, то їх діяльність, згідно зі ст. 364 КК України, стосується здійснення постійно чи тимчасово функції представників влади, а також до того, що вони обіймають постійно чи тимчасово на підприємствах, в установах чи організаціях, незалежно від форми власності, посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, або виконують такі обов'язки за спеціальним повноваженням [4]. Суть однієї функції, як це зрозуміло, виражається в безпосередньому управлінні людьми, виробничими, виховними, організаційними або технологічними процесами [14, с. 491-495]. Друга – охоплює коло обов'язків, пов'язаних з розпорядженням і управлінням державним, колективним або приватним майном, засобами виробництва та ін. [15, с. 62-63].

У частини суб'єктів, як свідчить це дослідження, функції та статус службової особи відсутні. Нам здається, що неможливо дати всебічне й об'єктивне визначення суб'єкта досліджуваних складів злочинів (в частині, що стосується неслужбової особи) без розкриття змісту виробничих і професійних функцій, а

також статусу такої особи, які такий суб'єкт виконує під час вчинення злочину. Ними є: 1) виробничі функції, у процесі яких відбувається процес виробництва; 2) професійні функції – відносно-постійний вид трудової діяльності, яка передбачає певну сукупність теоретичних знань, практичного досвіду і трудових навичок; 3) коло обов'язків такого працівника регламентується трудовим договором, контрактом, службовою інструкцією або іншими нормативно-відомчими актами [15, с. 62-63]. Цю точку зору В.К. Матвійчука, якої ми дотримуємося, необхідно ще доповнити ознакою статусу: «працівник немає статусу службової особи і повноважень державно-владних». Більш детальне вивчення їх змісту не входить до предмета цього дослідження. Проте, відзначимо що в кожному конкретному випадку вчинення злочинів, передбачених ст.121-145 КК України, правоохоронні органи та суд у своїй діяльності мають встановлювати як статус суб'єкта злочину, так і функції, обов'язки такої особи з тією метою, щоб не допустити ототожнення державно-владного статусу і функцій службової особи з відсутністю такого статусу в поєднанні з функціями виробничо-професійного характеру, а також зазначити і виявити відсутність вищезазначених функцій і статусу, коли мова йде про суб'єкт злочинів, передбачених ст.ст. 121-145 КК України, тобто коли ці злочини вчиняються приватною особою.

Ми приєднуємось до думки В.К. Матвійчука, що така особа вчиняє злочин за своєю особистою ініціативою, у своїх приватних інтересах [16, с. 63], але дещо з уточненням, доповнивши цю думку таким змістом: «Така особа вчиняє злочин поза функціями та статусом службової та неслужбової осіб, діючи як приватна особа не в інтересах суспільної діяльності».

Ми згодні з позицією В.К. Матвійчука, що поняття «приватна особа» і «службова особа» належать до різних систем відліку і їх (ці поняття) не можна порівнювати і протиставляти, а тому методично правильним буде, якщо конкретні системи розглядаються в конкретних умовах (тобто в системі досліджуваних суспільних відносин) [14, с. 63], а саме, які охороняються ст.ст.121-145 КК України. Отже, повнота поняття «суб'єкт злочину» виявляється в тому, що воно повинно мати повноту обсягу цього поняття (тобто має бути відсутня пустота, відсутність наповнення цього поняття). З цього приводу слід погодитися з позицією В.К. Матвійчука і положень формальної логіки, що при діянні певного поняття, а саме «суб'єкт злочину», сума обсягів понять-ділителів: «службова», «неслужбова» і «приватна» особа має бути рівною обсягу ділимого поняття [14, с. 64]. Таким чином, можна дати визначення приватної особи як суб'єкта злочину: це фізична осудна особа, якій виповнився до моменту вчинення злочину вік кримінальної відповідальності, яка вчиняє злочин, не маючи функцій та статусу службової та неслужбової особи, не перебуває в трудових відносинах, діє як приватна особа не в інтересах суспільно корисної діяльності.

Дещо іншою термінологією користується при визначенні суб'єкта злочину В. Пакутін. Так, для позначення можливих суб'єктів конкретного злочину ними використовується поняття «громадяни» разом зі службовими особами [8, с. 28]. Нам здається, що правильну позицію в цьому питанні займає В.К. Матвійчук, який зазначає, що «використання терміна «громадяни» в поєднанні зі службовими особами як складовими суб'єкта злочину є неправомірним» [17, с. 63]. Дійсно, таке поєднання можливих суб'єктів окремого складу злочину приводять до пев-

ної логічної помилки, тобто невідповідності членів поділу і їх пересіченню, перетину [17, с. 63], а на нашу думку, призводить до повного відторгнення їх одного від одного, адже очевидно, що службові особи є також громадянами. Крім того, при такому поєднанні вбачається і друга логічна помилка – неповнота поділу [17, с. 63]. Що є, на нашу думку, істотною методологічною помилкою. Автори, виходячи з механізму логіки мислення, використовуючи поняття «громадяни», не включають як можливих суб'єктів злочину осіб без громадянства, іноземних громадян, неслужбових і приватних осіб. Це ще раз підтверджує нашу позицію щодо суб'єкта злочину.

Цікавий типовий підхід до визначення суб'єкта окремого злочину ми бачимо в А. Писарева [7, с. 10]. Для його позначення він використовує поняття «будь-які особи». Ми так само, як і В.К. Матвійчук, вважаємо, що таке позначення суб'єкта надто загальне порівняно з переліченими і не має достатнього рівня конкретизації, яка необхідна для правоохоронних органів, тому що у вироку суду таке формулювання неприпустиме.

Поділ суб'єктів на загальний і спеціальний, як правильно зазначає С.Б. Гавриш, для екологічних злочинів дійсно не є достатнім, бо не відображає соціального і правового статусу суб'єкта [17, с. 484]. Крім того, не може бути вірним положення, яке склалося про те, що загальний суб'єкт згідно з ознаками, які властиві йому, є вужчим від спеціального.

Відносно суб'єкта злочинів, передбачених ст.121-145 КК України в юридичній літературі висловлені різні й не завжди теоретично обґрунтовані погляди. Звернемося до основних із них: одні автори вважають, що суб'єкт більшості злочинів проти здоров'я загальний (суб'єктом злочинів, передбачених ст.ст. 121,122 КК України може бути фізична осудна особа, яка до моменту вчинення злочину досягла 14 років) [1, с. 51]; другі – наполягають, що суб'єктом злочинів, передбачених ст.ст. 121 і 122 КК України може бути особа, що досягла на момент вчинення злочину 14-річного віку, а за інші тілесні ушкодження відповідальність настає з 16 років. Суб'єктом катування є будь-яка особа (службові особи чи працівники правоохоронних органів несуть відповідальність за ст. 365 чи 373 КК України). Суб'єкт злочину, передбаченого ст. 130 КК, особа, яка на момент вчинення злочину досягла 16-річного віку, яка знала про захворювання у неї. Це ж стосується і злочину, передбаченого ст. 133 КК. Для злочинів, передбачених ст. 131 КК – суб'єкт злочину – спеціальний (медичні або фармацевтичні працівники – лікарі, медичні сестри, співробітники лабораторій, які здійснюють діагностику цих захворювань, працівники інших сфер – міліції, місць позбавлення волі, в обов'язки яких входить попередження цих захворювань). Для злочинів, передбачених ст. 132 КК – є службові особи медичної установи, допоміжний персонал (секретар, регістратор лікарні), медичні працівники. Для злочинів, передбачених ст. 138 КК – є будь-яка особа, що не має відповідної медичної освіти. Для діяння, передбаченого ст. 139 КК – суб'єкт злочину – лікар, медична сестра, акушерка, фельдшер. Для ст. 140 КК – суб'єкт – це медичні працівники – лікарі, сестри, фельдшери, фармацевти. Для ст. 141 КК – суб'єкти – медичні чи фармацевтичні працівники. Для ст. 142 КК – суб'єкт – це особа, що здійснює дослід над людиною. Для ст. 143 КК – суб'єкт – це медичний працівник, що робив забір крові, або інші особи. Для ст. 145 КК суб'єкт – це особа, якій таємниця стала відомою у

зв'язку з виконанням професійних обов'язків. А для злочинів, передбачених ст. 134 КК суб'єктом є особа, що не має спеціальної медичної освіти, для ст. 135 КК суб'єктом злочину є особа, що досягла 16-річного віку і зобов'язана турбуватися про залишену без допомоги особу, або яка сама поставила потерпілого в небезпечне для життя становище. Для ст. 136 КК суб'єкт – це особа, на якій лежить спеціальний обов'язок турбуватися про потерпілого і яка ж поставила його своїми діями в небезпечне для життя становище. Для ст. 137 КК суб'єктом злочину є особа, що займається за професією вихованням і навчанням дітей або службова особа відповідної установи [18, с. 49-85].

Потрібно погодитися з тим, що перша точка зору носить надто загальний характер (автор Ю.В. Александров). Натомість друга точка зору – її автори В.Я. Тацій, В.М. Киричко, А.І. Перепелиця деталізують суб'єкта злочинів проти здоров'я, розбиваючи ці діяння на певні групи (що в теоретичному плані є можливим). Проте, вони не систематизували суб'єкти злочинів.

Нам уявляється за необхідне систематизувати суб'єкт злочинів проти здоров'я особи, виходячи із запропонованої нами класифікації суб'єктів цих складів злочинів.

Висновки. На підставі дослідження злочинів проти здоров'я особи можна зробити такі висновки: 1) класифікація суб'єктів злочинів має набути такого вигляду: службові особи; неслужбові особи; приватні особи; 2) службовими особами у злочинах проти здоров'я особи можуть бути вчинені діяння, передбачені: ст. 131 КК України – особи, до кола службових обов'язків яких входить вчинення дій, спрямованих на недопущення зараження такими невиліковними інфекційними хворобами, та профілактика цих захворювань; ст. 132 КК України – це службові особи лікувальних закладів; ст. 135 КК України це співробітник міліції згідно ч.2 ст. 537 Основ законодавства про охорону здоров'я; ст. 136 КК України – це службові особи, на яких законом чи іншими нормативними актами покладено обов'язок надавати допомогу особам, що перебувають у небезпечному для життя стані; ст. 137 КК України – це службові особи, які в силу своїх службових обов'язків уповноважені забезпечувати охорону життя і здоров'я дітей (наприклад, директори шкіл, інтернатів, дитячих будинків, тощо, керівники закладів позашкільної освіти та ін.); ст. 141 КК України – це керівник клінічних випробувань – службова особа; ст. 142 КК України службова особа закладу охорони здоров'я чи наукового закладу; ст. 145 КК України – це службові особи, яким відповідна інформація стала відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків; 3) неслужбовими особами у злочинах проти здоров'я особи можуть бути вчинені наступні діяння, передбачені ст.ст. 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 130 КК України; ст. 131 КК України – це медичні або фармацевтичні працівники, працівники, які роблять лабораторну діагностичну таких інфекційних захворювань; проводять лабораторні дослідження на наявність ВІЧ – інфекції в крові, вилучення від донорів крові та інших біологічних рідин, клітин, тканин та органів людини; здійснюють наукові дослідження з використанням інфікованого матеріалу чи працюють у сфері виробництва біологічних препаратів для діагностики СНІДу, інших захворювань, працівники діагностичних, консульських установ України, які виконували вимоги ст. 11 Закону України «Про запобігання захворювання на «СНІД» та спеціальний захист населення» тощо; ст. 133 КК України –

це медичні працівники (лікар, медсестра, фельдшер та ін.), яким такі відомості стали відомі внаслідок виконання професійних обов'язків, допоміжні працівники, які самочинно здобули інформацію щодо самого факту обстеження або його результатів стосовно конкретних осіб (лаборанти, прибиральниці, технічні працівники реєстратур, тощо) ст. 134 КК України – це особи, що не мають спеціальної медичної освіти (медсестра, акушерка, фельдшер та інша особа, що має середню медичну освіту, а також лікар, що має інший фах медичної підготовки); ст. 135 КК України – це співробітники пожежної охорони (МНС), аварійних служб, рятувальники, працівники спеціалізованих бригад постійної готовності; служби екстреної медичної допомоги, працівники пошуково-рятувальних служб; працівники та науково-педагогічні працівники для захисту від будь-яких форм насильства дітей, молоді; ст. 136 КК України – це медичні працівники тощо; ст. 137 КК України – це особи, на яких покладено професійні обов'язки (вихователі, педагогічні працівники та обслуговуючий персонал шкіл, інтернатів, дитячих будинків, тренери, інструктори тощо); ст. 137 КК України – це медичні працівники, які займаються лікувальною діяльністю не у відповідності зі своєю медичною діяльністю або без належного дозволу тощо; ст. 139 КК України – це медичні та фармацевтичні працівники медичних та фармацевтичних установ, незалежно від того, яку спеціальну освіту середню або вищу, вони мають (лікарі, медичні сестри, фельдшери, працівники служби швидкої допомоги та державної служби медицини тощо); ст. 140 КК України – це медичні та фармацевтичні працівники (лікарі незалежно від профілю, особи медичного персоналу тощо); ст. 141 КК України – це працівники спеціалізованих лікувальних установ, визначених МОЗ, – неслужбова особа; ст. 142 КК України – це особа, яка проводить досліди над людиною у зв'язку з виконанням нею професійних обов'язків (лікар, вчений-дослідник, тощо); ст. 143 КК України – це особа медичного персоналу, яка здійснює діяльність з трансплантації (пересадці) органів або тканин людини, особа, від якої особа була в іншій залежності; ст. 144 КК України – це лікарі та інші медичні працівники, які здійснюють діяльність по взяттю, переробці і зберіганні крові та її компонентів, реалізації їх на виготовленні препаратів; ст. 145 КК України – це особи, які зобов'язані зберігати лікарську таємницю у зв'язку з виконанням ними професійних обов'язків (медичні, фармацевтичні працівники тощо); 4) приватними особами можуть бути вчинені злочини проти здоров'я особи, передбачені наступними статтями: ст.ст. 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 130 КК України; ст. 131 КК України – це особи, які самочинно здобули інформацію про проведення медичного огляду особи на виявлення зараження імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної невиліковної хвороби; ст. 133 КК України; ст. 134 КК України, особи, які не мають жодного відношення до медицини; ст. 135 КК України – це опікуни, батьки, тощо; ст. 136 КК України – це громадяни України, іноземні громадяни, особи без громадянства тощо; ст. 137 КК України – це приймальні батьки тощо; ст. 138 КК України – приватна особа, що не має медичної або належної медичної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Александров Ю.В.* Злочини проти життя та здоров'я особи (Ю.В. Александров // Кримінальне право України. Особлива частина: Підручник (Ю.В. Александров, О.О. Ду-

доров, В.А. Клименко та ін.) / За ред. М.І. Мельника, В.А. Клименка. – К. : Юридична думка, 2004. – С. 37-76.

2. *Агафонов А.В.* Уголовная ответственность за убийство: Монографія / А.В. Агафонов. – М. : Юрлит-информ, 2011. – 192 с.

3. Полный курс уголовного права. В 5 т. /Под ред. докт. юрид. наук, проф. – А.И. Коробеева. Т.1: Преступление и наказание. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2008. - 1133 с.

4. Кримінальний кодекс України від 5.04. 2001. // Відомості Верховної Ради України. – 2001.- № 25-26. – Ст. 131.

5. *Борисов В.И., Куц В.Н.* Преступления против жизни и здоровья: вопросы квалификации / В.И. Борисов, В.Н. Куц. – Харьков : НПКФ «Консум», 1995. –104 с.

6. *Павлов В.Г.* Субъект преступления / В.Г. Павлов. – СПб. : Изд-во «Юридический центр Пресс», 2001. – 318 с.

7. *Тацій В.Я.* Суб'єкт злочину / В.Я. Тацій // Кримінальне право України. Загальна частина: Підручник для юр. вузів і факультетів / М.І. Бажанов, Ю.В. Баулін, В.І. Борисов та ін., за ред. професорів М.І. Бажанова, В.В. Сташиса, В.Я. Тація. – Київ – Харьков: Юринком Інтер – Право, 2001. – С. 130-141.

8. *Писарев А.* Правовая охрана и защита лесов / А. Писарев // Советская юстиция. – 1982. – № 7. – С. 7-10.

9. *Пакутин В.* Ответственность за незаконную порубку леса / В. Пакутин // Соц. законность. – 1978. – № 11. – С. 40 -42.

10. *Светлов А.Я.* Ответственность за должностные преступления / А.Я. Светлов. – К. : Наукова думка, 1978. – 303 с.

11. *Матвейчук В.К.* Уголовно-правовая борьба органов внутренних дел с преступным загрязнением водных объектов : Учебное пособие / В.К. Матвейчук. – К. : НИ и РИО Украинской академии внутренних дел, 1992. – 79 с.

12. *Ожегов С. И.* Словарь русского языка : Ок. 5700 слов / Под ред. чл. -корр. АН СССР Н. Ю. Шведовой. – 19 изд., испр. – М. : Рус. яз., 1987. – 846 с.

13. *Даль В.* Толковый словарь живого великорусского языка. В 4 т. / В. Даль. – М. : Гос. изд-во иностранных и национальных словарей, 1955. – Т. 4. – 684 с.

14. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел]. -К. : Ірпінь: ВТФ «Перун», 2003. – 1440 с.

15. *Здравомыслов Б.В.* Должностные преступления. Понятие и квалификация / Б.В. Здравомыслов. – М. : Юрид. лит., 1975. – С. 30-31.

16. *Матвейчук В.К.* Уточнение понятия субъекта экологических преступлений на современном этапе развития общества и государства / В.К. Матвейчук // Проблемы борьбы зі злочинністю в Україні: Тези доповідей і повідомлень; респ. наук. конф. – К. : АН України Інститут держави і права ім. В.М. Корецького, 1992. – С. 62- 63.

17. *Пакутин В.* Уголовно-правовая охрана вод и воздуха от загрязнений / В. Пакутин // Соц. Законность. – 1977. – № 6. – С. 40-42.

18. *Гавриш С.Б.* Кримінально-правова охорона довкілля в Україні. Проблеми теорії, застосування і розвитку кримінального законодавства / С.Б. Гавриш. – К. : Інститут Законодавства Верховної Ради України, 2002. – 636 с.

19. *Тацій В.Я., Киричко В.Н., Перепелиця А.И.* Преступления против жизни и здоровья личности / В.Я. Тацій, В.Н. Киричко, А.И. Перепелиця // Уголовное право Украины. Особенная часть: Учебник / М.І. Бажанов, Ю.В. Баулін, В.І. Борисов и др., Под ред. М.И. Бажанова, В.В. Сташиса, В.Я. Тація. – К. : Юринком Центр, 2003. – С. 34-85.

Харь І.О. Теоретичні та прикладні проблеми суб'єкта злочинів проти здоров'я особи за КК України

У роботі на підставі аналізу кримінально-правових, філософських та інших джерел, з'ясовані основні теоретичні і методологічні проблеми вчення про суб'єкт злочину проти

здоров'я особи, висвітлена класифікація суб'єктів злочинів проти здоров'я та визначено їх поняття на основі сучасного праворозуміння.

Ключові слова: суб'єкт злочину проти здоров'я особи, класифікація суб'єктів злочину проти здоров'я особи, приватна особа, неслужбова особа, службова особа.

Харь И.А. Теоретические и прикладные проблемы субъекта преступлений против здоровья лица за УК Украины

В работе, на основании анализа уголовно-правовых, философских и других источников, выяснены основные теоретические и методологические проблемы учения о субъекте преступления против здоровья лица, освещена классификация субъектов преступлений против здоровья лица и определено их понятие на основе современного правопонимания.

Ключевые слова: субъект преступления против здоровья, классификация субъектов преступления против здоровья, частное лицо, неслужебное лицо, служебное лицо.

Khar I. Theoretical and applied problems of the subject of crimes against the health of a person for the Criminal Code

In this paper based on the analysis of criminal law, philosophy and other sources clarified the basic theoretical and methodological problems of teaching on the subject of crimes against the health of the subjects covered classification of crimes against the health of individuals and defined their concept of law on the basis of the modern.

Key words: the subject of crimes against health, the classification of subjects of crimes against health, individual, off-duty person, service person.

Стаття надійшла до редакції 16.01.2012.